

RADIKALSKI GLASNIK

ORGAN NARODNE RADIKALNE STRANKE.

Uredništvo in uprava v Ljubljani, Wolfova ul. 1/I. — Naročnina: celoletno Din 25, polletno Din 12, četrletno Din 7.

Odobritev za izdajanje 'Radikalskega Glasnika'.

Glavni odbor Narodne radikalne stranke v Beogradu je s sklepom od 29. decembra 1923 sporočil Akcijskemu odboru NRS v Ljubljani, da dovoljuje v smislu čl. 81 in 82 strankinih statuten izdajanje lista »Radikalski Glasnik«, organ Narodne radikalne stranke.

»Radikalski Glasnik« je edino odobreno in priznано glasilo NRS v Sloveniji, ki zastopa po nalogu glavnega odbora program in statute Narodne radikalne stranke.

Naš list.

Ponošno in samozavestno stopamo na plan z lastnim tednikom. Požrtvovalnosti naših pristašev in somišljenikov se imamo zahvaliti, da moremo izdajati svoje lastno službeno glasilo. To pomeni za naše gibanje že samo po sebi velik napredek.

Bodimo ponosni in skrbimo, da se naš list čim bolj razširi. Razširjenje narodnoradikalne ideje med Slovenci ni samo v interesu stranke, ampak tudi in predvsem v interesu konsolidacije naše države. Saj je NRS edina državna stranka, katere pristaši so v vseh slojih brez razlike na plemensko in versko posebnost. Zavest, da je NRS odločilni faktor v državi, mora bodriti vse naše pristaše in somišljenike k smotrenemu delu.

»Radikalski Glasnik« bo kot glasilo največje in edine državne stranke brezdvomno upoštevan v merodajnih krogih, brez katerih je nemogoča vsaka vlada.

Somišljeniki! Dopisujte pridno in bodrite prijatelje k dopisovanju! Nabirajte oglase za naš list!

V prepričanju, da bodo naši pristaši storili svojo dolžnost, želimo vsem mnogo uspeha v blagor našega naroda in države.

Javno mnenje ustvarja časopisje. Množice verujejo to, kar jim sugerira časopisje. Zato podpirajmo in razširjajmo le lastno časopisje, da bo naše prepričanje tudi prepričanje javnosti.

Radikalom ljubljanske in mariborske oblasti.

V zadnjem času se opaža v ljubljanski in, v manjši meri, v mariborski oblasti neopravičeno in škodljivo nesoglasje v vrstah pristašev Narodne radikalne stranke. Z ene strani organizira Akcijski odbor, — ki je pooblaščen za pripravljalo delo v svrhu ustanovitve strankinih organizacij v vseh po statutih predvidenih instancah, z druge strani pa »Glavno tajništvo«, katerega ustanovitev ni dobila potrebne sankcije Glavnega odbora — strankine pristaše odvojeno in v medsebojnem pobujanju, pri čemur se poslužuje često brez vednosti in odobrenja avtoritete Glavnega odbora. Da se temu napravi konec in da se privede organizacija stranke v ljubljanski in mariborski oblasti na pravilno pot, naznanja Glavni odbor Narodne radikalne stranke strankinim pristašem v ljubljanski in mariborski oblasti sledeče:

1. Edino Akcijski odbor v Ljubljani je pooblaščen, da čim preje izvede orga-

nizacijo Narodne radikalne stranke v ljubljanski in mariborski oblasti.

2. Da ima ta odbor po formiranju oblastnih odborov likvidirati, ker preneha šele s tem njegova funkcija.

3. Glavno tajništvo kot tako ni priznано in ne pooblaščen za kakoršnokoli akcijo.

4. Glavni odbor je za sedaj v zvezi samo z že izvedenimi organizacijami z Akcijskim odborom.

Obenem nalaga Glavni odbor vsem strankinim organizacijam v ljubljanski in mariborski oblasti dolžnost, da mu čim preje pošljejo, v kolikor tega še niso storili, poročila o svojem formiranju z označbo sreza in oblasti, h kateri pripadajo.

V Beogradu, 1. jan. 1924.

Za Glavni odbor
Narodne radikalne stranke
tajnik
Dr. Voj. Janić.

Delo vlade.

Objektiven opazovalec, ki pozna obnem naše notranje in zunanje politične razmere, mora priznati, da se je pri nas marsikaj zboljšalo, popravilo in uredilo. Sedanja radikalna vlada je umela s svojo delavnostjo in doslednostjo izvršiti dober del začrtanega programa. Njena deviza: za narod in državo! jo je vodila pri vseh njenih poslih.

Zakon o ustroju vojske, uradniški zakon in drugo zakonodajno delo priča o enotnosti in državni skrbni narodne radikalne vlade. Komur je znano, kakšne zapreke stavljajo razni opozicionarci pozitivnemu delu v narodni skupščini in kako ovirajo vlado pri njenem poslovanju, ta se mora čuditi uspehom vlade, ki je v mejah možnosti stavila mnogo za notranjo konsolidacijo. Vladino delo kritikujejo predvsem oni, ki so se iz strankarskih ozirov oddaljili sodelovanju in katerim je ljubša neplodna opozicija. Kritika je le tedaj na mestu, ako se oni, ki kritikujejo, zavedajo, da niso krivi, ako je to ali ono delo vsled njihove odsotnosti manj popolno, kakor pa bi moralo biti. Ker naša opozicija zasleduje vse kaj drugega kakor pa skupno delo v interesu naroda in države, ker so zanjo strankarski dobički večje važnosti nego državni interesi, zato kritikuje vsevprek, kar dje storila vlada z resnim

namenom, da v danih razmerah ublaži nezadovoljstvo in kritično stanje, ki je v prvi vrsti posledica vojnega uničevanja.

Radikalna vlada se je od vsega početka resno prizadevala, da sanira državne finance, kar je v zvezi z zboljšanjem naše valute. Finančno ozdravljenje države bo pripomoglo tudi k ozdravljenju drugih razmer. Vladi se je posrečilo, da je ustavila katastrofalno padanje naše valute, kar pomeni velik realni uspeh. Ako bo rezultat tekočega proračunskega leta ugoden, se bo pojavilo tudi normalno povišanje našega dinarja. To bo velika nagrada celokupnemu našemu narodu za žrtve, ki jih mora trpeti v sedanjem stanju. Producentom se bodo odprla zdrava in zanesljiva pota, konsumenti pa bodo za dober in zdrav denar dobili vsakdanje potrebščine po normalnih cenah. Finančno ozdravljenje države pa bo povzdignilo tudi politični ugled naše države v svetu. Država, ki ima ogromno naravno bogastvo, mora z razumno upravo dokazati, da je sposobna boriti se z vsemi svojimi težavami in jih premagati s svojo voljo. Z uspehom v tem pravcu si bo osvojila zaupanje sveta in ovrgla klevete svojih nepomirljivih sovražnikov.

V tem pravcu deluje radikalna vlada. Na zdravi podlagi z zdravimi načeli. To so dejstva, ki jih ne morejo ovreči najhujši njeni nasprotniki.

Iz naroda za narod! O narodni samoupravi.

Osnovna ideja narodnega radikalizma je ideja narodne samouprave. Narod se mora sam upravljati in vladati. Ta ideja je potom dela radikalnih prvakov zmagala ter ima svoj izraz v vidovdanski ustavi. Ta osnovna ideja našega narodnega radikalizma je trajne vrednosti. Samo po sebi se razume, da se narodna uprava menja napram razmeram in kulturnemu stanju naroda. Z večjo stopnjo narodove zahteve in potrebe ter vsled tega menja tudi svojo upravo v oni meri, ki najbolje odgovarja potrebam novega časa.

Državna uprava mora skrbeti, da organizira narod tako, da pride njegova volja najbolje in najlažje do uveljavljanja. Zato voli sam narod s splošnim tajnim glasovanjem svoje predstavnike in jih pošlje v narodno skupščino v Beograd. Narodni poslanci morajo skrbeti v narodni skupščini za vse državne posle. Oni ustvarjajo zakone za vse državljane. Narodni poslanci morajo imeti vedno na vidiku interese državne celokupnosti.

Toda poleg teh poslancev, ki skrbijo za vse državljane, imamo pri nas tudi poslance, ki skrbijo za posamezne kraje. Tu so v prvi vrsti občine, srezji in oblasti. Po naši ustavi ima vsaka naša občina svojo občinsko skupščino. Ravno tako imamo tudi srezke in oblastne skupščine. V te skupščine pošilja narod po določenem volilnem redu svoje poslance, ki delajo za blagor občine, srezja in oblasti. Kakor skrbijo poslanci v narodni skupščini za blagor državne celote, tako skrbijo poslanci v občinski, srezki in oblastni skupščini za blagor svojih ožjih krajev. Občinski, srezki in oblastni odbori, ki pri nas še niso ustanovljeni, ki pa se v kratkem ustanovijo, so izvrševalci odlokov in sklepov odnosne skupščine, torej volje naroda samega.

Osrednja vlada v Beogradu vobče nima pravice vmešavati se v posle, ki se tičejo samo občine, srezja ali oblasti. Toda narod jo je pooblastil, da nadzoruje in pazi, da je delo teh v skladu z interesi državne celote. Posamezne občine ne morejo storiti nekaj, kar bi bilo v škodo druge občine, ali celo v škodo cele države. Isto velja tudi za srezke in občinske samouprave.

Naše nove samoupravne ustanove še niso vse urejene, toda dela se žilavo na tem, da se čim preje uredijo. Če tudi imajo te ustanove naše ustave zlasti v začetku več ali manj nedostatkov, vendar je gotovo in vsakemu jasno, da je vsa oblast in odgovornost za državno upravo dana najširšim narodnim slojem. Z eno besedo, da je naš narod svoboden, da vlada v naši državi sam narod in da imamo pravo narodno državo in narodno vlado.

Tega ne sme noben naš državljan nikdar pozabiti. Ako delamo in plačujemo za državo, delamo v bistvu zase in dajemo sebi. Ako delamo proti državi, delamo proti sebi. Ako se pritožujemo nad slabo upravo in slabo vlado, obtožujemo sebe same!

Popolnoma razumljivo je, da v naši mladi državi ni vse dobro in urejeno. Nasprotno pa vidimo celo, da je pri nas marsikaj slabega. Toda mi moramo razumeti, da to, kar je slabega, popravimo in zamenjamo z boljšim. Ako vsled slabega pluga ne moremo dobro in globoko razorati zemlje, delamo krivico, ako obtožujemo zato orača. V tem slučaju je treba delati in štediti z denarjem, da moremo kupiti nov plug in da bo zemlja

dobro zorana. Nam je treba manj besed in več dela!

Narodna radikalna stranka, ki je začela svojo borbo za narodno samoupravo, ki je v tej borbi zmagala in prinesla narodu njegovo samoupravo, bo naučila narod, kako se je treba te samouprave okoristiti in kako se narod sam sebe vlada. Zato je dolžnost vsakega našega zavednega državljana, da se organizira v veliki in močni Narodni radikalni stranki.

Ljubo D. Jurković.

V pomislek.

(Dopis iz učiteljskih krogov.)

Zastavili smo nove korake v političnem življenju Slovencev, novih smernic in razgledov smo si upostavili svojim nalogam in težnjam. Vsak dan nam prinaša lepših nad, vsaka naša nova zmaga nam daje garancij, da delamo pravilno, da delamo za narod, za državo in da delamo za človečanstvo. V tem je naša naloga, tega se zavedamo in to težko nalogo si upamo rešiti v okvirju enotnosti in v ideji ljubezni in medsebojnosti. Zato v naši stranki ne poznamo nobenih razlik, nobenih privilegiranih stanov.

Kmet in delavec, obrtnik in intelektualci, vsak ima svoje torišče v njej in ne eden, ne drugi se ne more v stranki povzpeti in dvigniti na račun drugega. NRS je v svoji bazi in v svojem zgodovinskem bistvu socialna stranka, ki pozna in je poznala strogo socialne pravice, kar smo zadnji čas na eklatantnih zgledih spoznali, da stanovske stranke vidno propadajo, smo tudi v tem oziru na jasnem in smo si gotovi v njej političnega zdravja; ker le skupnost, izražena v združenih stanovih, močeh z vso svojo individualno priročnostjo, more vsaj v sedanjosti računati na objektivne uspehe in uspešno borbenost.

Kmet, ki mu je zemlja, na kateri poti svoj znoj, na kateri tehta svojo prst na rokah, in ki mu da kruha in razmišljanja, najdražja, kaj lahko pojmuje smisel skupnosti, enotnosti. Prav tako draga, kot je kmetu njegova lastna zemlja, mu mora biti draga država; dobro spoznava, da če ni ljubezni do zemlje in če ni ljubezni do države, da zemlja in država propada, nedostaja ji tiste gonilne sile, ki zahteva dela, ljubezni in razumevanja. Najpopolnejša država bi bila nekako takrat, kadar bi bili deli države, to je posamezne kmetije, sela, vasi, trgi etc., v popolnem skladu z razumevanjem dolžnosti in pravic.

Delavec, ki sicer največkrat nima svojega doma, ima pa ženo, otroke, jih vzgaja v domačem duhu, govori z njimi v svojem jeziku, kako more računati na odvrtno idejo, ki se pojavljajo dan za dnem. Nihče kot delavec, ne more tako kruto realno življenje živeti. Zopet pa nihče ne more verovati v tako absurdno ekscentrične ideje, kot delavec. Pomislimo na boljše življenje, razne revolucije, komunizem, anarhizem etc. Čudno, da poleg svojih trdih žuljev, poleg raskavega obraza in izmučenih oči, more še sanjati razne utopistične sanje, ki se nikdar ne morejo izprevreči v bitnost.

V svoji politični zgodovini in tudi sedanjosti, more v tej smeri NRS zaznamovati lepih uspehov. Združila je delavstvo in kmeta v fronto intelektualca in ministra in kralja. Tudi delavec se je v NRS začutil prostega, svobodno je zamogel zadihati zrak, staviti svoje zahteve, predloge in nasvete. In srbski delavec se je opomogel, se visoko dvignil, to zato, ker je znal razumevati svoje potrebe, svoje dolžnosti in znal na legalen

način uveljaviti svoje pravice. To mu ni bilo težko in mu ni težko v močni enotni NRS, ki je razpredla svoje delovanje na vse pokrajine kraljevine SHS.

Slovenski delavec je danes najbolj politično prevaran in izigran element. Svojega zastopstva nima, se lovi v raznih frakcijah in grupah in njegov glas je neuslišan. Izigravajo ga razni demagogi, ki se jim cede sline po udobnih mestih, po šefovanju. Delavec, ki je v svojem bitnostnem elementu še vedno zelo idealen, veruje raznim mahinacijam takih političnih vitezov in herojev. Besede so sladke, obljube mičejo, zaklinjanja vse nakrog, kdo bi ne nasedel.

Danes, ko smo že deloma prešli iz eksperimentiranja političnih frakcij in političnih programov, moremo hladno in brez hinavskih navlak kratko reči:

»Delavci, dosti je bilo varanja, dosti je bilo klecanja, vse ste preizkusili na vašem križevem potu, preziranje in zaničevanje, teptali so vas, in celo streljali. Kdo je bil tega kriv? Vaši voditelji, ki so vas zvodili. Dvignite se in se otrešite zatohlih sanj, stopite v močan krog NRS, da se bratski objamemo v bratski enotnosti.«

Obrt je v Sloveniji skoro najbolj razvita. Res, da ni onih velikih obrtov in obratov, kot jih poznamo v velikih državah, ali vendar imamo trdno prepričanje, da je že to najtrdnjša baza za poznejši velikopotezen razmah. Obrtništvo zase dobiva moč v organizacijah, odnosno v organizaciji. Da bi eksistirale nadstrankarske obrtniške organizacije, na to je težko misliti in sem mnenja, da niso nikdar uspevale in tudi za bodoče nimajo nobenih vidikov za to.

Mnogo že šteje NRS v svoji sredi obrtnikov, vendar smo pa mnenja, da je to premalo število. Kakor nam je znano, so obrtniki precej malodušni ljudje napram politiki in političnim strankam. Deloma imajo prav, to zato, ker sami uvidevamo, da vse naše prejšnje politične stranke niso prav nič prispevale v procvit obrtništva. Oglejte si NRS in njen program, oglejte si njeno delo, osobito za obrtnika in izbira vam ne bo težka. V delu boste spoznali njeno pozitivnost, njeno pravico za razmah in obstoj. V delu njenem boste našli najboljše odgovore klevetam nasprotnikov, lažem političnih demagogov in zavijanj klerikalnih sofistov.

Prav tako žalostno je kolebanje v političnem življenju, politično životarjenje intelektualca, ki je v večini uradnik.

Uradništvo je že prešlo v hladno flegmatično brezbržnost, ne hodi na volišče, se sploh odreka vsakemu političnemu delovanju. Razočaranja morajo pritj in so tudi prišla. Uradnik je ostal osamel, brez organizacije, brez zaslombe velikih strank. Spoznanje je jako pozno in grehi se hočejo popravljanje. Od dne do dne so klici po zboljšanju položaja močnejši, od dne do dne se pojavljajo preorijentacije; počasi, ali vendar sem uverjen, da bomo tekom kratkega časa mogli tudi z uradništvom zaživeti harmonično celoto v naši NRS.

Kaj bomo slepomišili, prosili vbogajme, zahtevali bomo lahko; imamo svoje pravice, kakor svoje dolžnosti. Ali eno je, zahtevajmo od neznatne politične frakcije; obljubi lahko, ali izpolniti ne more. Stopimo v NRS, tako bomo uveljavili svoje zahteve. NRS je edina državna stranka, je tudi najmočnejša stranka, zaupamo ji lahko in vzljubimo jo. Živela NRS, živel njen šef Pašić.

Mariborska oblast.

Maribor, 1. jan.

Končna vzpostavitev mariborske oblasti je bila v vseh mariborskih in podeželskih krogih sprejeta z odkritim zadovoljstvom, in to ne samo pri radikalih, demokratih, socialistih in samostojnih kmetih, ampak tudi pri vseh treznih klerikalcih. Celo največji kričarji proti razdelitvi Slovenije na oblasti, so na tistem zadovoljni. Svojim zaslepljenim ovčicam, katerim že leta in leta oznanjajo avtonomijo, govore seveda še nadalje o »razcepljenju slovenskega naroda po srbskih zatiralcih«, kadar pa so sami med seboj, računajo in kalkulirajo, koliko koristi bodo imeli od lastne oblasti. Ves odpor proti razdelitvi je torej le zunanji, demagoški. Voditelji SLS svojim volilcem nikdar niso povedali, kaj pravzaprav pomeni osnovevanje oblasti v Mariboru, ker bi potem ne mogli več hujskati proti »srbskemu centralizmu«. Objektiven opazovalec pride celo do prepričanja, da se klerikalci bore proti osnovevanju oblasti samo zato, da lahko še nadalje agitirajo s centralizmom. Neki klerikalen veljak je te dni rekel nekemu somišljeniku, ki je iskal pri njem pomoči: »Počakajte, da dobimo v Mariboru lastno oblast, potem bo vse lažje.« In to je menda dovolj!

Vsi, ki vedo, kaj pridobimo z oblastjo, so zadovoljni z ustanovitvijo, oni pa, ki tega ne vedo, bodo nehali biti njenj nasprotniki, kakor hitro bodo spoznali, da jim tudi sedanja toliko obsovržena ustava nudi vse možnosti soodločati v oblastni skupščini o svoji usodi in usodi svoje pokrajine. In samo tega se klerikalci boje in samo zato hujskajo, ker dobro vedo, da agitacija z avtonomijo potem ne bo več nesla in da bo naše ljudstvo tudi o beograjski vladi in o vidovdanski ustavi mislilo in sodilo docela drugače, ko bo videlo, da ima v Mariboru svoj pokrajinski zbor in svojo lastno upravo in mu ni več treba letati za vsako malenkost v Ljubljano, oziroma Beograd.

Maribor sam bo z osnovevanjem oblasti veliko pridobil in to tudi v narodnem oziru. Mnenje, da bodo Nemci po osnovevanju mariborske oblasti prišli do večjega izraza in vpliva, je popolnoma napačno. Prvič bo osnovevanje novih uradov v našem mestu in osnovevanje oblastne skupščine pomnožilo število narodnega slovenskega uradništva in uslužbenstva ter s tem naš element sploh, drugič pa bodo uradi, ki bodo poslovali v Mariboru, bolje poznali naše razmere in znali tudi bolje ščititi narodne interese kakor zamorejo to oblastva v Ljubljani, katerim manjkata neposreden upogled in poznavanje razmer. Sicer pa moramo enkrat za vselej končati z lažnjivim pretiravanjem nemške moči na Štajerskem, katere bi skoro sploh več ne bilo, če bi je ravno sami ne povečavali z neprestanim pisanjem o njej. Oblast, ki bi se s svojim podrejenimi uradi zavedala svoje naloge v nacionalnem oziru, bi v nekaj mescih brez vsakih nasilij lahko popolnoma zbrisala s površja naše štajerske nemštvo, oziroma bolje nemčurstvo. Končno pa je zahtevala tudi narodna obramba naše severne državne meje osnovevanje mariborske oblasti. Tega se vsi pametni in odkritosrčni Mariborčani in tudi deželani dobro zavedamo, zato novo oblastno upravo, najiskrenejše pozdravljamo.

Podpirajmo lastno časopisje! Zato se naročujmo na „Radikalni Glasnik“!

Iz zunanje politike.

— Naša kraljevina in sovjetska Rusija. »Samouprava« citira nekaj misli iz članka londonskega lista »Times« o razmerah v Rusiji, kjer pravi angleški člankar, da se sovjetska oblast razlikuje po svoji naravi in tendencah od vsake druge vlade na svetu. To je mednarodna organizacija, ki deluje tudi po drugih državah v prevratnem smislu. Macdonald je izjavil, da morajo boljševiki ustaviti propagando, ako žele obnoviti odnose z drugimi državami. K temu pravi »Samouprava«: To mišljenje velikega britanskega lista zasluži posebno pozornost. Res je, da govori »Times« najprej s stališča Velike Britanije in da razmerje Anglije do Rusije ni isto, kakor razmerje slovanskih narodov do ruskega naroda. Eno pa je gotovo, da se razmere v Rusiji pod boljševiki v zadnjem času niso bistveno izpremenile. Vprašanje obnove odnosov s sovjetsko Rusijo se mora torej razmotrivati s stališča interesov, ne pa z ozirom na preobrat v notranjih prilikah Rusije. Takega preobrata ni, četudi obstoje gotovi znaki, iz katerih bi se dalo sklepati, da boljševiki izgubljajo tla. Izvajati iz tega kake praktične posledice, bi bilo vsekakor preuranjeno.

— Italija in Mala antanta. Zadnji zunanje-politični dogodki so dali Mali antanti povsem drugačen pomen, kakor pa se ga ji je pripisovalo poprej. Politične razmere v Evropi so se zasukale tako, da je postala Mala antanta nenadoma faktor ne samo evropske, temveč svetovne važnosti. Prvotni entuzijazem, v katerega je zazibal Italijane Mussolini, se je polagoma razblinil. Ostalo ni ničesar drugega, kakor pritisk, ki je postal vedno neznosnejši. Porajala se je nezadovoljnost, ki jo je bilo mogoče zaječiti le na ta način, da je odvrnila vlada pozornost prebivalstva od dogodkov v notranjosti in jo usmerila na zunanje. Treba je bilo velikih zunanjepolitičnih podjetij, ki bi trajno zanimala narod. Prilika za to je našel diktator Mussolini dovolj; ker pa je skušal izrabiti te prilike le malo preveč »mussolinijevsko«, je naletel tu pa tam na ovire, dokler ni utrpel s svojo imperijalistično politiko poraza za porazom. Vstvaritev Male antante prvotno Italije ni dosti vzemirjala. Italijo so zazibali fašistovski slavospevi o italijanskih zmagah in o italijanski moči v tako brezskrbnost, da je stremenje, ki je sledilo te dni, precej neprijetno. Sredozemsko morje je cilj italijanskih imperijalističnih želja. In ravno v politiki za osvojitve Sredozemskega morja, je doživela Italija ponoven poraz. O tem porazu piše zelo značilno neki italijanski list, da je Italija, dokler je podpirala Francijo, pozabljala, da bo slednja obnovila in gotovo energično vodila svojo sredozemsko in balkansko politiko. List omenja nato francoske zveze z Grško ter ugotavlja, da bo imela Italija v slučaju, da se posreči spravi Polncarju tudi Grško v Malo antanto, na nasprotnem bregu Adrije dve oboroženi in pripravljene sili, ki bosta zaveznici Francije, namreč Jugoslavijo in Grško. Obe državi družijo protitalijanski in protibolgarski program in bosta organizirali defenzivni in ofenzivni pomorski sistem, ki bo segal od Bakra pa do Krškega preliva. Taki Mali antanti bi Italija pač ne mogla diktirati svoje volje, niti bi se to sploh upala. Če bo šla Italija svojo pot, ne oziraje se na ostale države, potem naj le pride; njenega vojaštva se mi ne bomo ustrašili. Če bo hotela priti italijanska uniforma kamorkoli naprej, ji bo to mogoče samo — z belo zastavo na čelu. Drugače pa bo prišla brez tuje pomoči samo v — Rim.

— Poljske simpatije za Malo antanto. Novi poljski poslanik v Bukarešti Wielowiecki se je razgovarjal z uradnikom »Dimincate« o odnosih Poljske do Male antante ter je med drugim dejal: »Mala antanta uživa na Poljskem simpatije zato, ker se opira na izpolnjevanje mirovnih pogodb. Mala antanta je odlična državni faktor zlasti zato, ker ji stoje na čelu močje, kojih imena slove v diplomatičnem svetu.«

— Evropski politični položaj v tekočem letu. Češkoslovaški zunanji minister dr. Beneš je izjavil, da prinese tekoče leto važne in daleko-sežne odločitve v evropski politiki. V tem letu pride na vrsto priznanje sovjetske Rusije, kar pa še ne bo pomenilo končne rešitve ruskega vprašanja v političnem in gospodarskem oziru. Repariacijsko vprašanje je odvisno od sklepov zaveznikov, pa tudi od izida volitev v Zedinjenih državah. Angleška politika ne bo imela trajnih uspehov v novi delavski vladi. Sicer pa pride v tekočem letu evropska kriza na vrhuncu. Francosko-češkoslovaška zveza pomeni nov korak na poti evropske obnove.

— Francija v novem letu. Predsednik francoske republike Millerand je izjavil diplomatskemu zboru, da želi Francija končno spraviti in

končni mir v Evropi. Francija je prosta vsakega sovraštva, vendar pa je pravično, da dobi po tolikem trpljenju v svetovni vojni, odškodnino za grozno opustošenje svojih krajev.

— Nemci na Slovaškem zopet izzivajo. V obče je znano, da je za nemško šolstvo na Slovaškem tako dobro preskrbljeno, da na mnogih krajih celo prekaša slovaško šolstvo. Kljub temu Nemci vpljejo, da je na Slovaškem vse premalo nemških učnih zavodov. Zadnji čas se potezajo za nemško učiteljske v Kežmarku in da bi se ustanovili za nemške dijake internati v več slovaških mestih. Nadalje zahtevajo Nemci v sedmih občinah na vzhodnem Slovaškem, da jim vlada zgradi ljudske in meščanske šole, dasi ni v dotičnih mestih zadosti nemških šolskih otrok. A ker so v tistih krajih delodajalci skoz in skoz sami Nemci, upajo in se zanašajo, da se bo pod njih pritiskom na slovaške starše lahko doseglo zadostno število šolskih otrok za nemške šole. — Slovani smo dali nemškim manjšinam vse državljanske pravice in ugodnosti, zadnji čas je, da tudi Nemci že skoraj izpolnijo svoje dolžnosti napram slovanskim manjšinam kakor so to storiti dolžni po mirovni pogodbi.

Golgota lužiških Srbov.

Polna sladkih nad sta se odpravila v Pariz zastopnika lužiškega Narodnega odbora Arnošt Bart in prof. I. Bryl. Mirovna konferenca ju je čula, čitala v časnikih lužiško spomenico, ali antanta je pokazala do slovanskih manjšin v Nemčiji pravo mačehovsko naravo. Značilne so besede, ki jih je izgovoril po konferenci njen odlični član, rekoč: »Kako smo vendar mogli pozabiti, dati slovanskim manjšinam na Nemškem kakršnokoli jamstvo, medtem ko smo nemškim manjšinam v slovanskih državah radovoljno izkazovali tako obsežno poroštvo.«

Zaman se je trudil dr. Beneš, ki je pretresal lužiško vprašanje v »svetu desetorice« — nihče ni vedel za Lužiške Srbe. »Petit Larousse« je le kratko in nejasno poročal o Lužiških Srbih. Diplomati je niso vedeli, kako bi to vprašanje rešili, pa so odkazali Srbe le na manjšinski pravo. In iz tega je nastal oni zloglasni 113. člen nemške ustave, ki se zanj nihče ne zmeni.

Lužiška zastopnika sta šla z zavestjo svojih rojakov v Pariz in energično zahtevala samostojnost lužiške države, potem sta zahtevala avtonomijo v okviru nemške republike, pa so ju zavrnil. Še vse večja je bila njuna prevara, ko sta bila po svojem povratku aretirana in kaznovana samo zato, ker sta zahtevala pravic na temelju 14 Wilsonovih točk, ki jih je Nemčija sprejela. A Bart je bil obsojen na triletno ječo, ki pa je bil po posredovanju dr. Beneša v Društvu narodov čez sedem mesecev iz nje izpuščen. To je kratka zgodba lužiškega vprašanja.

Glavna krivda vsega neuspeha je bila vsekako to, ker je bilo inozemstvo o Lužiških Srbih premalo informirano. Zato so prijatelji Lužiških Srbov pritiskali na to, da bi se izdala posebna knjiga o Lužiških Srbih, in sicer v diplomatskem jeziku. V oktobru 1923 je izdalo bruseljsko založništvo »J. Lebeque & Co.« francosko knjigo Avgusta Vierseta s primernim napisom »Un peuple martyr«. Pisatelj podaja zgodovino usode Slovanov v Nemčiji, opisuje njih kulturo ter srdito biča »kulturne« Nemce, da Slovane tako sivo zatirajo do današnjih dni. Zanimivo govori o vplivu mešanja Nemcev s Slovani na izobrazbo in življenje Nemcev. Opisuje poostreno zatiranje Lužičanov med svetovno vojno ter brezuspešno reševanje lužiškega vprašanja na mirovni konferenci.

Svetovna vojna je prinesla vsaj večini vsakega slovanskega naroda zlato svobodo, edino lužiški narod je še v svoji celokupnosti ostal na Golgoti ter kliče Nemcem: **Ell, el, lamma salakt han!**

Francosko-češkoslovaška pogodba.

Najvažnejši politični dogodek minulega tedna je francosko-češkoslovaška pogodba, ki je vzbudila silno pozornost po svetu, zlasti pa v Evropi. Francija in Češkoslovaška sta dokumentirali s to pogodbo svoje, že dolgo časa obstoječe prijateljstvo. Ker se je pričel porajati v Evropi zadnji čas politični položaj, ki je pretil Francijo v njeni politiki nekako osamiti, si je Francija zagotovila prijateljstvo sicer mlade, toda gospodarsko in politično že izborna zgrajene države.

Francoska politika teži za tem, da ustvari nekako jamstvo za mir v Evropi. Zato je podpirala Malo antanto in še posebej vsako njeno članico, zato se je Francija tako zelo zanimala za Balkan in se zavzemala za ureditev njegovih razmer. S tem si je Francija olajšala pot ustanovitve velikega slovanskega bloka, v katerega naj se prične tudi velika Rusija. Ta blok bo močnejša zaščita evropskega miru, tem močnejša, ker bo na njegovi strani tudi najmočnejša kontinentalna država, Francija.

Sicer pa pogodba ni ničesar drugega, kakor manifestacija francosko-češkoslovaškega prijateljstva, nekaka manifestacija obstoječih razmer.

Kljub temu pa je vzbudila ta pogodba v evropskih državah mnogo zanimanja. Angleško časopisje je izrazilo obžalovanje Češkoslovaški, češ da je stopila popolnoma v službo Francije. Poljakom pogodba ni povzročila ravno veselja radi njihovih odnosov s Češkoslovaško, katere pa se bo morda kmalu posrečilo Franciji ugodno likvidirati.

Nemški listi so se s to pogodbo obširno pečali, kar je umevno z ozirom na njihove odnose s Francijo.

Veliko nevolje in naravnost jeze pa je povzročila ta pogodba v Italiji. Italija namreč ve, da se bo njen vpliv vedno bolj zmanjševal, čim samostojnejša bo Mala antanta in čim močnejše zaveznike in prijatelje bo imela.

Pogodba sama na sebi pa pomeni velik uspeh francoskega in češkoslovaškega političnega delovanja ter je razveseljiva tudi za nas, ker ne bo ostala brez vpliva na ostale države Male antante in na našo državo.

„Narodni Dnevnik“.

Z novim letom je pričel izhajati v Ljubljani neodvisen politični dnevnik, ki ga izdaja konzorcij, v katerem so zastopani pristaši Narodne radikalne stranke, Narodne socialistične stranke, Narodne napredne stranke in Samostojne kmečke stranke. List se imenuje »Narodni Dnevnik« ter je svobodna tribuna vseh, ki resnično ljubijo narod in državo.

Ustvaritev »Narodnega Dnevnika« na omenjeni podlagi je na vsak način razveseljiv pojav v našem političnem življenju, ker pomeni splošno koncentracijo onih naprednih političnih strank, katerih politično delovanje med narodom je državotvorno v smislu sedanjega ustavnega položaja.

Zadnje čase so postale pri nas strankarske razmere naravnost neznosne, in sicer po zaslugi takozvanih slovenskih demokratov, ki se hočejo s pomočjo tujega kapitala polastiti javnega mnenja v Sloveniji. Njihovo časopisje je financijelno v službi inozemskih bank, ki hočejo potom svojega denarja s pomočjo demokratičnih listov zaslužiti našo javno besedo tujim interesom. To se jim je, žal, kolikor toliko že posrečilo pri vseh onih, katerim je poveljna morala uničila ali vsaj omejila čut resnične narodne zavesti. Toda večina našega naroda — in ne v zadnji vrsti tudi naše inteligence — vsaj tako upamo, ni tako moralno nizka, da bi slepo verjela lepim besedam in prijaznim očem židovskih eksponentov v demokratičnih oblačilih.

Zato je časnikarska koncentracija NRS, NSS, NNS in SKS v danem položaju naravnost potrebna duševna organizacija proti izrodu slovenskega časopisja. Prepričani smo, da bo tudi dosegla svoj cilj: razčiščenje strankarskih razmer, očiščenje javnega mnenja in povečanje državotvornosti pri vseh onih, ki se zavedajo svojih dolžnosti do naroda in države.

Iz programa »Narodnega Dnevnika« je razvidno, da bo poročal vestno in točno o vseh dogodkih našega javnega življenja popolnoma objektivno, kakor to zahtevajo splošni državni in narodni interesi.

Ni treba povdarjati, da je »Narodni Dnevnik« napredni list v pravem pomenu

besede. Za to jamčijo stranke, ki so zastopane v konzorciju, ki izdaja dnevnik.

Naši pristaši naj si naročijo edinole »Narodni Dnevnik«, ki nam je naklonjen že zato, ker stoji na podlagi državotvornosti, katere eminentna nositeljica je ravno Narodna radikalna stranka. Vsak pravi narodni radikal mora po svoji vesti zavrniti in odpovedati vse druge strankarske liste, ki delujejo neposredno in posredno proti nam. Seveda je treba obenem agitirati za naše časopisje, predvsem za »Radikalni Glasnik«, ki je edino odobreno in priznано glasilo od glavnega odbora Narodne radikalne stranke.

Kaj se bo zgodilo letos?

Pred enim letom je objavil neki newyorški list proročanje profesorja Raymonda iz Pariza o dogodkih v letu 1923. Proročanje je vzbujalo tedaj precej pozornosti; značilno pa je, kakor poročajo listi, da se je tudi izpolnilo. Raymond je proročeval pred letom dni, da bo tekom leta bruhala Etna, da bo potres na Japonskem, da bodo dobile Zedinjene države novega predsednika, da bodo Francozi zasedli Poruhrje itd.

Za leto 1924 je proročeval omenjeni učenjak med ostalim, da se nemški cesar ne bo vrnil na nemški prestol, da nima nemški kronprinz nobene politične bodočnosti, da se bo Bavarska odločila od ostale Nemčije, da bodo pričeli Nemci plačevati svoje obveznosti iz mirovnih pogodb in da bodo poravnali vse obveznosti v teku 25 let. — Kake vojne nevarnosti pa v bližnji bodočnosti ne bo.

O Mali antanti pravi profesor Raymond, da bo obstojala še nadalje. Massaryk bo ostal predsednik češkoslovaške republike do konca svojega življenja. Izmed ostalih češkoslovaških politikov proročuje Raymond posebno slavno prihodnost ministru Benešu, ki bo baje zlasti na finančnem polju igral važno vlogo.

Mussolini bo po tem proročanju izvedel končni sporazum med Vatikanom in kraljevino. V treh letih bo Mussolini odšel s svojega mesta.

V Španiji bo izbruhnila revolucija, katere konec bo proglasitev republike. Odnosaji med Nemčijo in Anglijo se bodo v letu 1924 učvrstili; ta čas bo postal najvažnejši politiki v Angliji zopet Lloyd George. Rusija bo prosila v letu 1924 za sprejem v Društvo narodov. Boljševiki bodo sklenili ugodne pogodbe z Nemčijo in Anglijo, ne pričakovana izprememba razmer v Rusiji pa bo zopet pripomogla ruski buržuaziji do moči.

Za leto 1924 pa je omenjeni prorok proročeval tudi potres, umor dveh ruskih boljševiških voditeljev, smrt dveh zelo znanih francoskih politikov.

Proročanje ima precej natančne določitve, vendar tudi protislovja. Prepuščamo našim cenj. čitateljem, če hočejo verjeti ali ne. Mi samo poročamo...

Ženska in morala.

(Spisala Š.)

Že z otrokom-deklico občujemo vse bolj nežno, izbrano kakor z otrokom-dečkom. Zato potrebuje dekle še nadaljne vzgoje, vse bolj diskretne, tenkočuteče kakor jo dajemo fantu. Vsa nežnost, preprostost, skromnost, ponižnost, samozatajevanje, ki jo daješ dekletu na pot v življenje, ne pomelkuži, ampak utrdi, spopolni v dekletu tisto ženskost njene narave, ki je tako potrebna ženski na njeni poti morale. Ponos pa je dekletu potreba, ko začneja gledati v svet in živeti s svetom. To nj osebno; to je tisti ponos, ki prihaja iz ponižne preprostosti ženske, ki živi v samozavesti čistega, poštenega srca. Tako dekle gre mimo vsega nizkega, nečistega življenja tako, da zanjo to življenje sploh ne obstoja. Če je šala v gostilni dvornica, je ne razume ali jo presliši tako strogo, da se razbije šala sama ou sebi, še preden pride do veljave. Da bi pa prišla iz ust dekleta nespodobna, surova beseda, iz njenega vedenja nelepa kretnja, bodi skrb matere že zgodaj v vzgoji doma in potem še tembolj izven doma. Nj to prazna marnja, da spremlja matj hčerko vedno in vedno, bodi

to v domačem življenju, bodi na izprehodu in drugod. Če je dekle prepuščeno samo sebi, svoji negotovosti, niti ne ve, kaj bi s to svojo prostostjo. Umaže jo cesta, zaide na pota, ki jo peljejo v propast in jo uničijo za vse življenje, pa ne ve, kako in kaj se je zgodilo z njenim življenjem. Zato je starejša dama dekletu opora, da z lahkoto živi svoje čiste misli, da hodi brez motenja v svoji mladosti skromna, ponižna in vendar ponosna v svojem čustvovanju tudi sredi življenja, ki je včasih surovo in umazano. Dekle samo pa nima moči, da bi stalo v življenju na višini brez opore; to je v njeni naravi. Zato mora hoditi za svojo materjo, zato mora hoditi kesneje brez misli, brez svojega brepričanja za svojim možem. Zakaj žena potrebuje gospodarja, potrebuje moči moža, šele tedaj vzraste ona, vzcvete popolnoma in se lahko uveljavi. Za pošteno ženo pa umre v zakonu potem vse drugo življenje; ona živi le možu, otrokom; tukaj se udeležuje, tukaj je žena velika.

Preden pa stopi dekle v zakon, mora imeti zaklenjeno vso svojo ljubezen v sebi. Njena ljubezen je njeno vse, je njen najdražji zaklad, ki ga prinaša s seboj v zakon. Zato naj dekle ljubi v življenju samo enkrat, zato

naj dekle ljubi fanta, ki ga spozna vrednega za svojega moža, zato naj dekle ljubi resno, pošteno in zvesto moža, ki jo ljubi z mislijo na zakon, dom, otroke. V taki ljubezni je morala, ki ima trdno podlago v življenju ljubezni in v življenju zakona. Če te podlage dekletu nima v svoji ljubezni že v početku, potem je v svoji ljubezni lahko žaljena, prezrta in zopet zaželjena in zopet zavržena brez usmiljenja, potem je njena ljubezen pozorišče javnosti, kjer ima besedo vsak najslabši človek. Tako dekle je potem last javnosti ob vsakem času, gorl vsakemu razpoloženju. Zakaj dekle, ki ljubimkuje zopet in zopet, ki ljubimkuje prav radi ljubimkanja samega, je obča last, ki si jo poljubno prisvoji vsak brez obveznosti. To je dekle nemorale, ki ne pozna spoštovanja do sebe. Tako dekle je nemorala, ki se ji človek izogne v svetli uri.

Tudi tako dekle se poroči. Ne zaradi zakona, ne zaradi moža, ne zato, da postane žena, mati. Ona se poroči, da ji je zakon zaveza za njeno drugo življenje, ki ga igra za kulisami. Zakaj mož ji je ljubimec; temu sledi drugi, tretji — boljši od ostalih dveh. To je groza, to je strah one žene, ki ji je morala beseda za stare ženske in za nemojeren čas.

Pokret Narodne radikalne stranke. Ljubljanska oblast.

Občni zbor NRS v Novem mestu.

V nedeljo 30. dec. se je vršil v Novem mestu v Narodnem domu občni zbor novomeške kraj. organizacije NRS. Ker občni zbor ob 2. še ni bil sklepčen, ga je otvoril predsednik g. dr. V. Gregorič ponovno ob po 3., ko je bil — po programu sklepčen ob vsakem številu. Vkljub lepemu vremenu in raztresenosti članov je bil zbor prav lepo obiskan.

Takoj v začetku je skušal neki bivši član izzvati na zboru incident, ki pa ga je preprečila treznost udeležencev in mož je moral, odkoder je prišel.

V začetku je predsednik omenjal vzroke sklicanja občnega zbora. Stari odbor, ki je bil v svojem kratkem delovanju izpostavljen številnim neprilikam, je z občinskimi volitvami nekako završil svoje delo. Omenjal je krizo Štefanovič — Podbevšek, ki je napravila tudi v tukajšnjem krajevnem odboru nesoglasje, ki se je pa pozneje zopet izravnilo, ker sta prekucula gg. Podbevšek st. in Poljanšek izstala iz odbora in se priključila »žlahti«. Ker pa je le v interesu stranke, da ima popoln delaven odbor, je nujna potreba, da se isti reorganizira. Ledino smo izorali, dobili smo tri zastopnike v mestnem občinskem odboru, kar je za našo mlado organizacijo vsekakor častno. Bičal je nediscipliniranost članov, ki se je pokazala o priključitvi občinskih volitev in prosil navzoče za nasvete, kako in kaj je delati, da ne bo intrigantstva in kakšno naj bo postopanje pri sprejemanju članov.

V debato sta posegla gg. *Vojska* in inž. *Kobač* ter priporočala, naj se z agitacijo nikogar ne sili v stranko. Razširja naj se le program, zgleda naj se vsak le sam, odbor pa naj presoja, ako se sprejme ali ne. Gg. *Perhinek* in *Lojk* pojasnjujeta vzroke nediscipliniranosti članov — železničarjev pri obč. volitvah. Nekoliko je krivo demagoštvo »Radikala«, nekoliko pa izmišljena vest, ki jo je širil disident Podbevšek, češ, da se je predsednik dr. Gregorič izrazil v neki odbovi seji proti železničarjem. G. *Vukadin* je povdarjal, da je treba stvar slednjič razčistiti, da bomo vedeli kam pripadamo. Treba je ljudi poučiti in paziti naj se, da bodo v stranki združeni vsi stoji. Predsednik izraža svoj ponos na predgovornikove besede in ponovno povdarja, da je prvo čut zavedenosti in pa pažnja, koga se sprejme v organizacijo. V svrhu boljšega zainteresiranja in pouka članov, priporoča g. Lojk pogosto druženje: tozadevne sestanke, predavanja. G. *Petrič* pa je mnenja, naj se pri agitaciji naglašja, da tvori NRS z vsemi naprednimi strankami, razen z JDS, ki pa mora priti slednjič le k nam, napredni blok. Predsednik obljublja, da se bodo skušale vse te lepe ideje uresničiti ter širiti tudi po časopisju, zborovalce pa opozarja še enkrat »Gojite čut discipline!«

Tajniško poročilo je podal g. *Pirnat*. Pojasnil je vzroke svojega pomanjkljivega poročila, ker manjka zapisnik ustanovnega in izrednega občnega zbora ter zapisniki odborovih sej do 13. oktobra 1923, kar je vse izročil bivši tajnik g. Borštnik v dnevih krize Štefanovičevemu Podbevšku. Od 10. okt. nadalje je imel odbor 14 sej in sicer 7 rednih 4 izredne in 3 zaupne sestanke. Seje so se vršile skoraj redno vsak teden, zadnji čas

pred volitvami tudi večkrat na teden. Vodila so se pogajanja s takozvano »Gospodarsko stranko« v svrhu skupnega nastopa pri volitvah, pa tamkajšnji mogotci so nas odvrnili in prisiljeni smo bili iti sami v volilni boj, iz katerega smo izišli častni in če bi nam ne odrekla strankarska zavednost in disciplina naših članov, bi moralo biti število naših obč. zastopnikov še večje. Opominjal je zborovalce na strankarsko zavednost, na pomen strankine discipline, opozarjal jih je na naše glasilo »Radikalni Glasnik« in na list naprednega bloka »Narodni Dnevnik«. K sklepu je podal še statistiko članstva: Kraj. organ. ima 116 članov. Od teh je javnih nametencev 41, železničarjev 36, upokojujencev 13, invalida 2, zasebniki 3.

Blagajniško poročilo g. *Vojske* je bilo skromno, kot je bilo skromno ono, kar je hranil — kot se je sam izrazil. Dohodkov je imela organ. 811.70 Din, stroškov 650.— D, ostane 161.70 Din. To so oni milijoni, o katerih govore naši nasprotniki. Dohodki so povečini darila; glavno je darilo g. Remsa 250.— Din, za kar se mu je izrekla zanava že v časopisju. Temu je priznalno pritrdil celi zbor. Revizorjem sta bila izvoljena gg. Meršol in Avsec, ki sta našla račune v redu, nakar se je podelil blagajniku absolutorij.

Po kratkem odmoru za domenek, se je vršila volitev predsednika. Dotedanji predsednik dr. Gregorič je prosil, naj se ga z ozirom na njegovo zdravje in vsestransko zaposlenost oprosti nadaljnjega predsedstva. Pripravljen je sprejeti mesto podpredsednika ter pomagati s svojo skušnjo ter znanstvom tako odboru kot tudi pri event. intervencijah. Nič mu ni pomagalo. Ves zbor se je dvignil ter ga enoglasno izvolil svojim novim prednikom. Lepe so bile besede, ki jih je nato izrekel g. dr. Gregorič: »Pokoravam se strankini disciplini, kot sem se ji pokoraval pri prevzetju gerentstva, kar mi je bilo ukazano od vodstva stranke v Ljubljani. Nisem se hotel dati siliti, uvidevam težak položaj in da ne boste rekli, da sem bil trd, in da ne bom pustil organizacije na cedilu — četudi težko, vzprejem. Dajte pa mi odbor, s katerim se bo dalo delati, odbor, ki bo razumel svojo in predsednikovo nalogo, in dajte mi zaupanje!« Živahno ploskanje je sledilo odkritim in prisrčnim besedam.

Nato je bil z vzklikom enoglasno izvoljen sledeči odbor: 1. podpredsednik g. *Košir*, 2. podpredsednik g. *Vojska*, tajnik g. *Pirnat*, odborniki gg. *Pavlin*, *Tolaut*, *Udovič* Fran, *Uloga*. V širši odbor pa še gg. inž. *Kobač*, *Perhinek*, *Štor*, *Ukmar*, *Veršček*, *Vukadin*.

Slučajnosti: G. vladni svetnik v p. Fran *Breznik* je predlagal: Vsakogar, ki se zgleda za vstop v NRS naj predsednik pred dvema odbornikoma opomni, da je dolžan pri vseh volitvah voliti NRS, kar naj na mestu obljubi pod častno besedo ter pri tem poda predsedniku desno roko, nakar naj še podpiše tozadevni reverz. Predlog je bil soglasno sprejet.

Nato prosi g. *Petrič*, da pojasni g. predsednik zborovalcem, zakaj smo se zvezali z »Gospodarsko stranko«. Predsednik odgovarja, da se kot naprednjaki s klerikalci sploh ne vežemo, ker pa je izid obč. volitev tak, da smo ravno mi tisti faktor, s katerim bi drugi tvorili večino, so nas seveda iskali. Nam tega ni bilo treba. Vabila nas je tudi »Gospodarska« in zedinili smo se z njimi za delovanje v obč. odboru. Programa za obč. volitve sta itak enaka, samo da je naš še

obširnejši, naš je čustven, dočim se nam oni ni zdel odkritosrčen. Sklepalo se je o tem v odboru in sporazum bi bil lahek, da ni bilo ovir — bivši župan Rozman in vl. svetnik Seidl. Tudi tozadevno so se vršila pogajanja in dosegli smo, da g. Rozman ne sme v starejšinstvo. G. Seidl pa je odstopil svoje mesto dr. Režeku, za katerega smo se zedinili da bodi župan. Naši mandatarji so se zavezali, da hočejo za občino skupno delovati na gospodarskem polju, na političnem pa se bodo vršile debate. Naši trije mandatarji so se zavezali z reverzom, da bodo delovali v dobrobit mestne občine ter da bodo uvaževali oz. izpolnjevali odborove nasvete oz. sklepe. Podpisalo bo ta reverz vseh prvih deset kandidatov naše liste. Tako je po njegovem in odborovem mnenju najbolj zagotovljeno uspešno delovanje v občinskem odboru v dobrobit meščanstva in procvit mesta. (*Viharno priznavanje.*)

K sklepu se predsednik zahvaljuje volilcem in mandatarjem ter jih opominja na odkritost in poštenje, kar ne bo le občini temveč tudi stranki v korist.

Iz občnega zbora se je poslala udanostna brzojavka našemu sivolasemu voditelju, ki se glasi: »Ministrski prezident Pašić, Beograd. Iz občnega zbora mestne organizacije NRS Novo mesto, Slovenija, pošiljajo udeleženci svojemu premijeru udanostno izjavo in Vam žele srečno novo leto. Dr. Gregorič, predsednik.«

Tako se je končal ta lepi občni zbor, ki obeta intenzivno delo v mladi naši organizaciji.

Mariborska oblast. Ustanovni radikalni zbor v Celju.

V nedeljo 16. decembra m. l. se je vršil v gostilni Radej na Bregu ustanovni radikalni zbor za II. mestni okraj. Zbor je sklical predsednik že obstoječe krajeвне organizacije g. Rudolf Stermecki.

Izvoljen je bil sledeči odbor: predsednik: Franc Brence, nadučitelj v p. Ložnica; podpredsednik: Makso Verderber, žel. skladiščnik, Sovodna; tajnik: Karel Grdina, žel. revident, Breg; blagajnik: Franjo Falman, lesni trgovec, Breg; odborniki: Matija Stipšič, krojač, Sovodna; Žarko Jokšič, industrialec, Sp. Hudinja; Ivan Ounič, car. uradnik, Gaberje; Josip Zidarič, car. uradnik, Sovodna; Franjo Vidmajer, poštni sluga, Gaberje in Friderik Zupanc, uradni sluga, Polule.

V kratkem se konstituirata mestni odbor in sreski odbor.

Po svetu.

— Največji zrakoplov — last Italije. Iz Rima poročajo, da je naročilo vojno ministrstvo velik zrakoplov, ki bo meril 45.000 kubičnih metrov. Zrakoplov bo opravljal prekmorsko službo.

— Eiffel umrl. V Parizu je umrl v starosti 92 let izgraditelj Eiffelovega stolpa inž. Gustav Eiffel.

— Proces Germaine Berton. Kakor znano, je umorila Germaine Berton 21. febr. 1923 mladega rojalista Marija Plateaua, ki je v uredništvu lista »Action Française« prostovoljno prevzel dolžnost, da se razgovarja s sumljivimi posetniki. Mlada anarhistinja, eksaltirano sedemnaestletno deklet, ki je hotela ustanoviti svojo posebno vero in poskusila tudi samomor, je nameravala z usmrtnitvijo Plateaua maščevati socialističnega voditelja Jauresa, ki je bil po njenem mnenju žrtev monarhistov. Po njeni izpovedi je ubila Plateaua zato, ker je mislila, da igra važno ulogo v monarhističnih krogih. Proces proti morilki je bil silno zanimiv. Najodličnejši pristaši monarhistov so se kot priče izjavili proti morilki. Sodni dvor pa je morilko klub temu oprostil. Ko je morilka prišla na svobodo, je prejela takoj prvi dan dvajset ženskih ponudb.

Omladinski glasnik.

Akademski klub

»Slovenski Jug«

v Ljubljani.

Veseli me vest o osnovanju Akademskoga kluba »Slovenski Jug«, kot jasen dokaz utrjanja in razširjanja slavni tradicij radikalne stranke, kateremu bo v plemenitem cvetu še več doprineslo delovanje mladega naraščaja, močnega, z neokrnjeno vero v svete ideale prosvete in svobode.

Verujem v uspeh bodočega dela kluba v korist radikalne stranke, a razen tega — za interese naroda ujedinjene domovine in ga bom srčno rad podpiral v celem njegovem državotvornem delovanju.

Predsedništvu in članom »Slovenskega Juga« pošiljam iskren pozdrav.

Minister ver:

Dr. Voj. Janić.

Prvi državni kongres narodne radikalne omladine.

V nedeljo 23. decembra se je otvoril v Beogradu prvi državni kongres narodne radikalne omladine kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Kongresu je prisostvoval delegat glavnega odbora NRS, prosvetni minister g. Miša Trifunović. Kongres so posetili tudi ministri Kojić, Simonović in Janić. Kongres je pozdravil tudi g. Pašić.

Kongres je otvoril predsednik kluba beograjske radikalne omladine, univ. docent dr. Živan Lukić, ki je z veseljem ugotovil nepričakovano visoko število udeležencev in bodril navzoče k marljivemu delu za narod in državo.

Za predsednika kongresa je bil izvoljen g. Miloš Vukičević, za podpredsednike pa zastopniki posameznih organizacij iz vse kraljevine.

Tajnik Nikolić je poročal o delovanju začasne osrednje uprave. Po osvobojenju se je pričelo močno gibanje v omladinskih radikalnih vrstah. Glavna naloga osrednje uprave je bila, da izdela statute in skliče državni kongres.

Kongres je sprejel statute, ki so v skladu s programom Narodne radikalne stranke. Redni član je lahko vsak omladinec do 35. leta, ako vživa vse državljanske pravice. Organizacija obsega krajevne klube, srezke in okrožne odbore ter osrednjo upravo.

Pri volitvah osrednje uprave je bil na splošno željo izvoljen sledeči odbor: dr. Živan Lukić, predsednik; tajnik v prometu ministru Aca Aksentijević, podpredsednik; inž. Vojislav Marković in odv. kand. Emil Groj, tajnika; trgovec Savo Bratić, blagajnik; odv. kand. Dobrovoje Vujić, knjižničar; odborniki: min. inspektor Dobrosav Leovac, zdravnik dr. Ivan Jovanović, tehnik Miodrag Živadinović, knjigovoz Vlad. Janićević, tajnik beogr. mestne občine Milivoj Blagojević, trgovec Vlado Savić, načelnik kabineta socijalne politike Jovan Milosavljević, kontrolor pošt. min. Milorad Nikolić, tajnik beograj. mestne občine Petar Milovanović, abs. jurista Žika Jovanović in Mih. Radović, min. tajnik dr. Petković, sodni uradnik Borivoj Aleksić, odv. kand. Jovan Velimirović, sodni uradnik Boža Vukašinović, uradnik Narodne banke Nikola Petrović, min. tajnik Miloš Vukičević in trgovec Aleksander Nikolić.

Drugi dan kongresa se je izvršilo konstituiranje širše osrednje uprave. Vsako okrožje je dalo po enega člana uprave, rav-

no tako tudi mesta, ki volijo posebej zastopnike v narodno skupščino. Za Ljubljano je prišel v osrednjo upravo g. Lj. D. Jurković! Za podpredsednike širše uprave so bili izvoljeni: Novković, Jurković, Bogdanović in Pupić.

Kongresisti so priredili obhod po mestu, vzklikajoč kralju, Pašiću, narodnemu in državnemu edinstvu. Predsednik vlade in šef Narodne radikalne stranke g. Pašić je pozdravil z okna svojega kabineta omladino s toplimi in prisrčnimi besedami ter ji želel mnogo uspeha pri delu za narod in državo.

Naloga slovenske radikalne omladine.

Lansko leto se je ustanovil v Ljubljani klub radikalnih studentov, »Slovenski Jug«. Večini Slovencev je to ime bilo dosedaj povečini neznano, zato pa tem bolj poznano bratom Srbom in tudi Hrvatom. Omladina naše »almae matris«, navdušena za velike radikalne ideje, se je združila v klub, društvo, ki si je stavil za program dokaj težavnih, pa zato tem vzvišenejših nalog. Vsak član društva mora se nesebično in požrtvovalno posvetiti neprestanemu delu za blagor sodržavljanov.

Baš akademiku je dana lepa priložnost, udeleževati se kot koristen član družbe. Od vseh najoddaljenejših vasi cele države prihajajo sinovi iz naroda, preprostih in inteligentnih staršev, na vseučilišču, da se pripravljajo in usposobijo za svoj cilj, za svoj poklic, da zamorejo potem v svojem poklicu uspešno delovati za dobrobit države in cellega človečanstva. Jasno je, da za popolno izobrazbo ne zadostuje učenost, ki jo pridobi akademik na vseučilišču, ne, za to je potrebno še mnogo dela, in prizadevanja in izkušnje. Zakaj ne ponavlja se zaman vedno in vedno znani Goethejev izrek: »Grau, Liebling, ist die Theorie, grün der Erkenntnis goldner Baum!«

Vsak inteligent se bavi poleg svojega poklica kolikor toliko tudi s študijem kakih važnih panog. Tako zanima enega politika, drugega narodno gospodarstvo, tretjega zopet upravna veda itd. Zlasti akademik ima lepo priložnost, da prouči vse te važnejše panoge, o katerih mora imeti pojmi vsak inteligent, pa tudi preprostemu kmetu naj se približno v domačih besedah obrazloži glavne obrise o bistvu politike, narodnega gospodarstva, državne uprave itd. (Glej članek »Iz naroda — za narod.« Beseda slovenskemu kmetu v »Radikalnem Glasniku!«) Akademik ima zato najlepšo priložnost v akademskih društvih, seveda ne v vseh. »Slovenski Jug« si je stavil za glavno nalogo, izobraževati svoje člane v političnem, gospodarskem, kulturnem i. dr. oziru. Glavna naloga vsakega člana je, čim temeljiteje proučiti vsa javna pereča vprašanja, spoznati in preštudirati zgodovino, razvoj in vse važnejše momente naše ljube domovine, prebrati življenjepise za našo narodno državo in za našo veliko radikalno idejo velezaslužnih mož — mučenikov, ki so dali za našo idejo vse, marsikateri tudi življenje...

Saj je mnogo akademikov, ki se sicer smatrajo (scilicet sami) za učence, izkušene, ki mislijo, da so storili že bogve kaj, če slučajno n. pr. fungirajo kot funkcionarji kekega akademskega društva, pa v resnici niso nitj zmožni, voditi najmanjšo debato. Opetovano se mi je pripetilo, da mi je vršel v obraz kak akademik, ki je drugega političnega prepričanja, najsmelejše, gorostasne, pa obenem zelo smešne trditve; a ko sem

ga prosil, da naj mi poda samo en dokaz za svojo trditev, je modro molčal!

»Slovenski Jug« prireja poučna predavanja, si prizadeva, počasi pridobivati knjižnico z lastnimi žrtvami, sem in tja sodelujejo člani tudi pri svojem časopisju itd. Tako bo vsak naš član sposoben, poučiti vedoželjnega kmetiča o čemursibodi, ko se vrne ob počitnicah domov. Saj postane akademik v rodni vasi takorekoč duša duševnega gibanja, on poučuje svoje sovaščane, vodi n. pr. malo knjižnico, ustanovi majhen oder itd.

Razen tega deluje »Slovenski Jug« še na drugih poljih, skratka prizadeva si, in to bo tudi dosegel, da bode vsak njegov član, pozneje zaslužen član države, ki bo vsestransko in nesebično deloval za blagor sodržavljanov.

OPOZORILO.

V najkrajšem času se vrši v Ljubljani sestanek narodnoradikalne omladine. Na tem sestanku se bo konstituiral začasni odbor v svrhu organizacije radikalne omladine v ljubljanski in mariborski oblasti.

Opozarjamo radikalno omladino, da se v organizacijskih zadevah obrača na naslov podpredsednika širše centralne uprave radikalne omladine, g. Ljubo Jurković, Ljubljana, Akademski radikalni klub »Slovenski Jug«, Wolfova ulica 1-1.

Za fond »Slovenskega Juga« so darovali: finančni minister dr. Milan Stojadinović Din 500.—, in trgovec R. Stern mecki v Celju Din 100.—. Uprava kluba se darovalcem najtopleje zahvaljuje.

Iz notranje politike.

Notranjepolitična situacija. Radikalno pravoslavnih božičnih praznikov, je nastal začasen zastoj v političnem življenju. Ta zastoj bo trajal še ves teden in polovico drugega tedna. To zatišje pa ne pomenja, da so razčiščena vsa sporna vprašanja in da je prestal onih vihar, ki se je bil pojavljal v zadnjem mesecu političnega življenja. Napetost med opozicijo in vlado ni ublažena in tudi ne odpravljena, nego samo trenutno nima prilike, da se manifestira. Po božiču, ko se sestanejo poslanci in nastane valovanje političnega življenja, bomo imeli isto motno in težko situacijo kakor pred božičnimi prazniki. Isti problemi bodo prišli na površje in vlada se bo morala baviti z njih rešitvijo. Zaraditga se more trditi, da obstoja latentna kriza v našem političnem življenju. Vlada je storila vse, da med prazniki odstrani vsaj nekatere zapreke, da bi pozneje kolikor mogoče obvladala težki položaj.

— Napredni blok. »Jutro« in njegov tovariš »Slov. Narod« se silno jezita, ker ni prišlo do demokratskega naprednega bloka, za katerega so se borili v potu obraza vsi slovenski demokratski listi in lističi. Niti pomoč zlatega teleta ni mogla prispevati k rešitvi potaplajoče se demokratske ladjice. Po »Jutrovem« receptu bi moral vsak naprednjak brezpogojno trobiti v židovsko-demokratski rog, toda k sreči je pri nas še mnogo zdravih in pametnih ljudi, ki se nikakor ne morejo sprijazniti z »Jutrovo« ideologijo o napredni koncentraciji. Ako so merodajni gospodje okoli »Jutra« in njegovih trabantov resnično prežeti prepričanja, da je v interesu naroda in države, v interesu ozdravljenja naših strankarskih razmer potrebna koncentracija protiklerikalnih strank, potem naj se pridružijo bloku, ki so ga vstvarile štiri napredne stranke, ali pa naj se udajo v svojo usodo, katero so zakrivil sami.

— Marinkovičev samoupravni načrt, ki ga je razvijal na demokratskem shodu v Zagrebu njegov vstvaritelj, je naperjen v bistvu proti sedanjim ustavi, kar je značilno za demokratsko politiko, saj so demokrati svoječasno sodelovali pri sprejetju vidovdanske ustave. Seveda, ker vsled svojih neprestanih intrig in korupcijskih razmer ne pridejo več v poštev kot koalicijska vladna stranka, zato skušajo sedaj na razne načine pridobiti zase vsaj del napredne javnosti in si tako pridobiti zaslobo za bodočnost. Eden teh načinov je tudi demokratski boj proti ustavi, katerega propagirajo zlasti slovenski demokrati z na-

menom, da bi preslepili one staroverne »naprednjake«, ki se še vedno ne morejo zvesti v dejanski položaj. Pa jim tudi to ne bo pomagalo!

— **Razkol v demokratski stranki** ni samo zadeva posameznih nasprotujočih si oseb v vodstvu stranke, kakor bi to radi natvezli demokratski časopisi, ampak je velikega pomena za nadaljnji obstoj demokratske stranke. Toliko nasprotij, načelnih in osebnih, je težko najti v kakšni stranki. Pa to ni nič čudnega, če se pomisli, da sestoji demokratska stranka iz tako različnih elementov, da je sploh neumestno govoriti o stranki kot taki. Spor med posameznimi voditelji je le naravna posledica heterogenosti sestavnih delov demokratske stranke, zato se previdni pristaši počasi oddaljujejo, ker slutijo, da mora priti nekaj, kar bo povzročilo naravni proces končnega razkola.

— **Naši Nemci.** Vojvodinsko radikalno časopisje se redno pritožuje nad dvomljivim delovanjem nemškega »Kulturbunda«, ki hoče proti svojim pravilom organizirati naše Nemce v nacionalno šovinističnem pravcu. »Deutsches Tagblatt« prinaša v zadnjem času neprestano napade na vlado in na posamezne ministre. Tako je ta list priobčil te dni oster članek proti prosvetnemu ministru, kjer mu med drugim očita, da je on kriv, ako so Nemci pri nas le narodna manjšina! To nemško početje je zelo značilno, ako ga primerjamo za napadi opozicije, ki lažljivo trdi, da je vlada izdala naše narodne interese Nemcem. K tozadevnim napadom pripominja »Samouprava«, da vodi naš prosvetni minister edino pravo politiko, kakoršno mora voditi vsak minister kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev.

Tedenske vesti.

— **Našim pristašem in somišljenikom.** Dolžnost vsakega zavednega radikala je, da se naroči na svoje glasilo »Radikalni Glasnik«, ki bo izhajal redno vsak četrtek. Naročnina na »Radikalni Glasnik« znaša celoletno Din 25.—, polletno Din 12.—, četrtletno Din 7.—, kar je v primerj z velikimi tiskarskimi stroški malenkostna vsota. Uredništvo bo skrbelo, da bo vseboval »Radikalni Glasnik« poleg službenih objav in ostalih strankinih zadev vsestransko zanimivo vsebino, ki bo revnejšim slojem nadomeščala drage dnevnike. Naše pristaše in somišljenike prosimo, da pridno in vestno dopisujejo in da bodrijo k dopisovanju svoje tovariše. Pristaše — trgovce, obrtnike in druge — pa prosimo, da oglašujejo v edinem našem listu. Na delo za narod in državo!

— **»Jutranje Novosti«**, ki jih je smatrala naša javnost za glasilo Narodne radikalne stranke, dasiravno so bile v resnici le neodvisen političen dnevnik, ki pa je bil od slovenskih dnevnikov edini na razpolago naši stranki, so z novim letom začasno prenehale izhajati. Demokratski in deloma tudi klerikalni tisk, je očital lastništvu in uredništvu »Jutranjih Novosti«, da sta netaktno zamolčala prenehanje izhajanja lista. Stvar pa je nekoliko drugačna. »Jutranje Novosti«, ki so si zlasti v zadnjem času pridobile mnogo simpatij, kar je bilo razvidno iz vedno večjega števila njenih naročnikov in inserentov, so morale prenehati iz tiskarskih tehničnih razlogov, ker tiskarna ne bi mogla izdajati istočasno dva dnevnika. Poleg tega je prišlo vpoštev dejstvo, da so sklenile štiri napredne stranke v Sloveniji politični sporazum v interesu naroda in države ter se dogovorile, da izdajajo skupni dnevnik, v katerega konzorciju so zastopniki Narodne radikalne, Narodne socialistične, Narodne napredne in Samostojne kmečke stranke. Ker so se te stranke zedinile, da bodo potom javnega tiska pomagale pri konsolidaciji naših notranjepolitičnih razmer in da bodo vodile neizprosno boj proti korupciji in bankarstvu nasprotnih strank, kar je itak programatična zahteva NRS, je prišlo do časnikarsko-političnega sporazuma glede izdajanja skupnega dnevnika, ki pa je v bistvu neodvisna svo-

bodna tribuna za vse, ki hočejo blagor naroda in države. Za nas narodne radikale je sedaj »Radikalni Glasnik« edino službeno priznано strankino glasilo, katerega razvoj je odvisen od nas samih. Naši pristaši in somišljeniki, ki hočejo imeti naročen slovenski dnevnik, naj se naročijo edinole na »Narodni Dnevnik«. Vsi drugi dnevniki so nam nasprotni in naravnost sovražni.

— **Jubilej prve slovenske predstave.** Dne 28. (prosina) leta 1789 se je vršila v deželnem, sicer nemškem gledišču v Ljubljani prva slovenska predstava. Slovenski diletantje so uprizorili A. Linhardtovo »Županovo Miciko«. Avtor sam je bil pri predstavi šepetalec, njegova žena pa je igrala glavno in naslovno vlogo. V Ljubljani nameravajo slovesno proslaviti to 134 obletnico prve slovenske predstave.

— **Stanovanjski zakon in plačevanje davkov.** Finančni minister bo v kratkem izdal naredbo, da izgube vsi zavezanci, ki ne bodo plačali v členu 16 stanovanjskega zakona predvidenega davka, varstvo stanovanjskega zakona ter jih bo mogoče deložirati. Davek je treba plačati najkasneje do 1. aprila 1924. Poleg tega se pripravljajo nekatere pomembne izpremembe stanovanjskega zakona ter sta v to svrhu že obrazloženi dve komisiji v ministrstvu za pravosodje in socialno politiko.

— **Uvedba vrednostnih pism z inozemstvom.** S 1. januarjem je bil uveden promet z vrednostnimi pismi z inozemstvom. Vrednostna pisma se morejo pošiljati iz naše države v Avstrijo, Češkoslovaško, Francijo, Švico, Belgijo, Nemčijo, Madžarsko, Romunijo in Italijo. Največji znesek, ki ga sme vsebovati vrednostno pismo za inozemstvo, je 500 dinarjev ali 38 zlatih frankov. Pošiljati se sme poleg dinarjev tudi tuja valuta, toda le do skupnega zneska 500 dinarjev. Pošiljati se smejo tudi čeki v pismih; toda ne glede na njihov znesek ne sme biti naznačba vrednosti pisma višja od 500 dinarjev. V teh pismih pa se ne sme pošiljati kovan denar, zlato, srebro in dragulji. Pristojbina znaša za vrednostno pismo iz naše države v inozemstvo, kakor pristojbina za priporočeno pismo iste teže, in pa 5 dinarjev zavarovalnine za vsako tako pismo, ne glede na znesek in državo, kamor je namenjeno. Vrednost je treba označiti na naslovni strani pisma, najprej v dinarjih, nato v zlatih frankih po relaciji 15 dinarjev = 1 zlati frank. Pri predaji pisma pošti mora podpisati pošiljatelj izjavo, da ni v pismu več kakor 500 dinarjev in ničesar, kar bi se protivilo obstoječim predpisom. Obrazec za to izjavo dobi vsakdo brezplačno na pošti pri predaji pisma. — V našo državo se morejo pošiljati iz inozemstva vrednostna pisma neomejeno in z neomejenim zneskom, le oznaka vrednosti ne sme presegati 10.000 frankov.

Dopisi.

— **Kočevje.** Prejšnji naš župan g. Viktor Medved se je zahvalil na županski časti in za župana je bil izvoljen član Narodne radikalne stranke, gospod Ivan Novak, hišni posestnik in mizarški mojster v Kočevju. Mesto se vedno bolj industrializira; ker industrija prinaša denar, so se mestne doklade znižale od 300 na 30 odstotkov, in to navzlic vedno večjim izdatkom. V prihodnji gospodarski eri bo vsled tega mogoče voditi še boljše ljudsko in socialno občinsko gospodarstvo. Ker bodo spomladi občinske volitve, se je zasebno sprovedlo štetje volilcev; ako bi bil volilni imenik danes razgrnjen, bi izkazoval 448 slovenskih in 197 nemških volilcev. Vsled tega ni resno računati s samostojno nemško listo in je pričakovati, da bodo narodnostni boji ostali prihranjeni v korist celokupnega prebivalstva brez razlike narodnosti. Le eno moramo pibiti; naši Nemci ignorirajo državne in kraljeve praznike. Dvomimo, da se to sklada z dobro umevanimi koristi meščanov ter se bojimo, da bodo posamezniki plačevali celotno.

— **Briga pri Kočevju.** Naša občina velja za zadnjo kočevsko-nemško občino nasproti obkulpnim Slovincem, takozvanim Kostevcem, ki so po kočevskem jezikovnem otoku pravzaprav odrezani od ostalega slo-

venskega telesa. Ker pa so se podjetni in plodoviti Kostevci zarili v kočevarske vasi, ki leže ob deželni cesti Ljubljana—Kočevje—Reka, prav do in notri v mesto kočevsko in te vasi slovenizirali že do polovice, tvorimo mi zadnjo ograjo proti slovenski povodnji na jugu, in sicer zaeno z občinami Borovci in Kočevska Reka. Tudi v naši občini je veliko slovenskih priseljencev, kar se je pokazalo zlasti ob otvoritvi naše lastne ljudske šole. Doslej smo namreč pošiljali svojo deco v šolo v Borovci; ker je pa ta pet km oddaljen in je pot silno grda, smo se ob priliki ustanovitve organizacije Narodne radikalne stranke v naši občini, to je leta 1921, obrnili na to stranko, da nam šolo izposluje. Predsednik srezkega kočevskega odbora dr. Sajovic nam je obljubil svojo pomoč in letos smo šolo že odprli. Poleg dr. Sajovice gre zahvala zlasti okrajnemu šolskemu nadzorniku, gospodu Josipu Novaku, ki se je zavzel za naše želje navzlic vsem intrigam in pa višjemu šolskemu svetu v Ljubljani, ki je res odpomogel splošni nujni potrebi ter je s tem izkazal nam in našim otrocičem veliko uslugo. Poslal nam je tudi izborno učno moč, res ljudskega učitelja, s katerim smo prav zadovoljni. Pri vpisovanju se je pa vpisalo 44 otrok v slovenske in le pet v nemške razrede. To nas je nekoliko presenetilo; v Borovcu so bili namreč skoro vsi vpisani za Nemce. Tako smo dobili slovensko šolo. Po pravici povedano, mi smo pričakovali nemško. Razložilo se nam je, da imajo iti otroci iz mešanih zakonov med Slovenci in Nemci v razred z državnim učnim jezikom. Potem bi bilo seveda pravilno, ker mi, dasi v večini po rodu Kočevjarji, smo poženjeni v ogromni večini z brhkimi in pridnimi Kostevkami, kar je pri nas že stara navada. Za otroke pa slovenska šola končno ni posebna težkoča, ker je naš domači dialekt, ki ga prinese otroci v šolo, močno pomešan s slovenščino in se morajo naši otroci tudi v nemški šoli nemščine šele učiti. Za priučenje državnega jezika najbrže ne bodo porabili več truda kot pa za priučenje nemščine. Sicer pa ne odločuje glede narodnosti šola, ampak duh, ki vlada v rodbini. Zato smo navzlic vsemu temu tudi za slovensko šolo jako hvaležni ter izrekamo s tem vsem merodajnim faktorjem in udeleženi gospodom, všteti našega, prvega slovenskega župana v naši občini, gospoda Antona Pojete, javno iskreno zahvalo. (Op. uredništva: Občina Briga je prva občina v Sloveniji, ki je prešla v roke NRS, in sicer že l. 1921. Gospod Anton Poje, posestnik in trgovec v Prežah, je prvi izvoljeni župan naše stranke v Sloveniji.)

— **Kočevska Reka.** Pri nas smo nekoliko zibali. Kje, pa povemo prihodnjič.

— **Zagorje ob Savi.** Naši somišljeniki se ponovno pritožujejo, da jih šikanira demokratska inteligenca na vse mogoče načine. Mnogo naših je moralo sedaj po zimi na delo v mrazu, kjer morajo opravljati najslabša in najtežja dela. Zastopniki preganjanih so bili pri g. ravnatelju H., ki je obljubil, da bo storil red. Najbolj žalostno je dejstvo, da se demokratski nasprotniki poslužujejo pri preganjanju naših ljudi komunistov, katerim gredo na roko. Prihodnjič bomo priobčili imena prizadetih, da bo javnost vedela, kdo je nasprotnik narodnozavednega delavstva.

Vsak član Narodne radikalne stranke čita in naroči »Radikalni Glasnik«!

Gospodarstvo. 1923 — 1924.

Leto 1923 je preteklo v znamenju izrazitega in stopnjevanega izboljševanja naših gospodarskih razmer. To leto smemo po pravici smatrati za mejnik med dobrimi in slabimi časi, ki jih je dosedaj preživela naša domovina.

Če se nekoliko zamislimo leto nazaj, se bomo po pravici začudili temu, kar smo dosegli tekom minulega leta. Začetkom leta 1923 so bile naše gospodarske razmere tako nezadovoljive, da se ni bilo čuditi nezadovoljnosti in nezaupanja, ki sta se polastili našega naroda. Nestalna, eksperimentirajoča gospodarska politika je naš gospodarski in politični položaj, ki je bil ob koncu svetovne vojne skrajno neugoden, še močno poslabšala. Delo je bilo otežkočeno pa še zlasti vsled rovarjenja raznih demagoških osebnih koristolovcev, ki so vcepljali narodu sovraštvo do nove države, da bi jo uničili. Toda zdravo jedro našega osvobojenega in ujedinjenega naroda ni podleglo hujšajočemu in demoralizujočemu glodanju, kajti ideja velike, svobodne in močne države Srbov, Hrvatov in Slovencev ima preveč življenskih sil, da bi jo mogli uničiti katerikoli sovražniki.

Mnogo se je delalo in trudilo za naše gospodarsko ozdravljenje ves čas našega obstoja. Ne povsod brez uspeha. Vendar pa do lani doseženi uspehi niso mogli odtehtati vseh neprilic, ki so se porajale druga za drugo. Tako smo živeli početkom lanskega leta v takih gospodarskih razmerah, ki so bile vse prej kakor pa razveseljive in zadovoljive.

Vendar je premagala velika ideja, katere prvobornost je bila vedno narodna radikalna stranka, vse težkoče in danes nam svita boljša bodočnost. Največ za vse uspehe ki jih je prineslo minulo leto, gre sedanji Pašičevi vladi, predvsem pa našemu finančnemu ministru dr. Stojadinoviću.

Ko je prevzel dr. Stojadinović finančno ministrstvo, je dinar padel, v tržnih cenah je vladala anarhija, draginja je dušila existenco, skratka, grozil je gospodarski kaos.

Velikanskega pomena za naše gospodarstvo je bila tedaj poteza dr. Stojadinovića, ki je kratkoma presegal vse dotedanje metode in praktike ter uvedel v našo gospodarsko politiko popolnoma nov kurz.

Dr. Stojadinović je ustavil nadaljno tiskanje bankovcev, uvedel štedenje v državni upravi in pripravil pot k odplačevanju državnega dolga Narodni banki. Od tedaj datira izboljšanje v našem gospodarstvu.

Dviganje in padanje dinarja je povzročilo v naši državi pravo anarhijo cen. Radi večje varnosti je vsak trgovec občutno zaokrožil cene navzgor in še vseeno so se ponesrečile mnoge kalkulacije. Zato je vladala v trgovini velika negotovost ter ji onemogočila uspešen razvoj. Kakor v trgovini, tako je bilo na vseh sorodnih poljih narodnega gospodarstva.

Finančna politika sedanjega finančnega ministra dr. Stojadinovića pa je napravila tem razmeram konec. Dinar se je polagoma izboljšal in stabiliziral; sedaj se drži že dolgo časa na 6.50. S tem je bila tudi odpravljena vsa nestalnost in negotovost v trgovini. Industrijec, trgovec in obrtnik so mogli zanesljivo kalkulirati in cene so se polagoma ustalile. Pojavila se je realna konkurenca, ki je drobila vse neupravičene viške na tržiščih.

Uspehi novega kurza finančne politike seveda niso bili takoj vidni. Pojavljali pa so se od črne do dne in kljub vsem nasprotstvom niso prenehale rasti. Dobro je še v spominu, kako so se zaganjali v dr. Stojadinovića razni listi, ter mu otežkočali njegovo delo. Toda to ga ni niti najmanj oviralo, da ne bi vztrajal. In ravno ta trdno načrtana doslednost in pa vztrajnost sta največ pripomogli, da smo do danes že res lepo napredovali.

Deflacijska politika je sicer izzvala veliko pomanjkanje denarja in z njim združeno občutno gospodarsko krizo. Strokovnjaki in nestrokovnjaki so tedaj pisali, da bo trpelo naše gospodarstvo radi dr. Stojadinovićeve finančne politike nepopravljivo škodo in dokazovali, da se mora naša finančna politika izpremeniti. Danes pa uvidi že vsak lajik, da bi bila vsaka izprememba finančne politike fatalna napaka, ki bi bila pa res nepopravljiva.

Naša trgovska, industrijska in denarna podjetja so se še dovolj kmalu zavedla, da morajo tudi ona preusmeriti svoje delovanje, če nočejo poginiti. Temu spoznanju se je tudi zahvaliti, da je prebolelo naše gospodarstvo denarno krizo takorekoč brez večje škode.

Velik napredek zaznamujemo v minulemu letu tudi z izboljšanjem in izpolnitvijo našega prometa. Prometne razmere so bile še pred letom nevzdržne; danes pa je naš promet že skoro na višku. Res je sicer, da še ni storjeno vse; toda to bi bilo seveda tudi popolnoma nemogoče.

Naša zunanja trgovina se je pod sedanjo vlado silno dvignila ter je pomagala v zvezi z umestnimi trgovinskimi, carinskimi in finančnimi odredbami stabilizirati naš dinar. Tudi zaupanje inozemstva v našo gospodarsko sposobnost in moč se je zadnje leto zelo dvignilo ter nam povečalo naš kredit.

Skratka, v minulemu letu 1923 se je pričela naša gospodarska sanacija in v tem letu je tudi že tako napredovala, da popolno ozdravljenje ni več daleč. Vsi uspehi so bili doseženi tekom enega leta in kljub vsem naporom sovražnikov naše države, da preprečijo našo gospodarsko okrepitev.

Izgledi za letošnje leto so najboljši. Glavne težave so premagane tako, da pač ne bo več tako težko, izboljšati še ono kar ni bilo mogoče dosedaj. Gotovi bi bili, da dosežemo to izboljšanje v najkrajšem času, če bi ne bilo v državi še vedno dovolj rovarjev, ki žele razpad naše domovine. Toda njihovi nameni se jim ne bodo posrečili, kakor se jim niso niti tedaj, ko je bil naš položaj še zelo slab.

In v tem prepričanju gremo v boj za našo gospodarsko in politično okrepitev. Prepričani smo, da bomo prihodnje leto lahko pogledali z še večjim zadovoljstvom na dosežene uspehe, kakor smo to letos in upamo, da tedaj ne bo v državi več stanu, ki bi ne bil zadovoljen.

Lastnik: Konzorcij »Rad. Glasnika«,
Urednik: Ivan Podržaj.
Odg. urednik: Ivo Kisovec.
Tiska »Zvezna tiskarna«.

Praktično novoletno darilo so čevlji z znamko

Prodaja v Ljubljani:
Breg 20
Aleksandrova c. št. 1 in
Prešernova ul. 56. LJUBJANA.

Na deželi v vsaki
večji trgovini
== s čevlji. ==

Na veliko razpošilja tovarna
Peter Kozina & Ko.
Tržič — Gorenjsko.
Ceniki na zahtevo brezplačno!

Pisalni stroji, potrebščine itd.

Mehanična delavnica
(popravljalnica)
LJUBLJANA

Šelenburgova ul. 6/1.
L. Baraga.

PO ČU

dovito nizkih cenah kupite
letos

volneno blago

za ženske in sukno za moške
obleke, kakor tudi vso drugo
manufakturno robo v vele-
trgovini **R. Stermeckl,**
Celje. Trgovci engros-cene.

Radi splošnega pomanjkanja denarja treba povsod
štediti ter je dolžnost vsakega, da se pelje v Celje
in poskusi enkrat kupiti v veletrgovini R. Stermeckl.